

بررسی وضعیت انتشار و استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در نمایه نامه‌های استنادی تامسون (ISI) در سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷

اعظم شاه‌بداغی*^۱، مریم شکفته^۱

^۱ گروه کتابداری در شاخه پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

چکیده

سابقه و هدف: میزان تولیدات علمی نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر نظیر ISI (نمایه نامه‌های استنادی تامسون) از ملاک‌های مهم رتبه‌بندی دانشگاه‌هاست و انتشار تولیدات علمی در این پایگاه‌ها باعث افزایش رویت‌پذیری و افزایش استناد به آنها نیز می‌شود. در این مقاله، وضعیت انتشار و استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی طی سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ ارائه گردیده است.

روش بررسی: این مطالعه یک مطالعه علم‌سنجی است که به روش توصیفی انجام شد و در آن کلیه مقالات منتسب به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که در نمایه‌های استنادی ISI در سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ منتشر شده بودند، تحت بررسی قرار گرفتند. یافته‌ها با بهره‌گیری از آمار توصیفی ارائه گردیدند.

یافته‌ها: در کل ۱۴۳۱ مقاله بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ منتشر شد. انتشار مقالات رشد صعودی داشت و این رشد در سال ۲۰۰۷ به صورت جهشی بود. بیشترین مقالات در دو نشریه *American Journal of Gastroenterology* و *Journal of Endourology* هر یک ۳۵ مقاله (۲/۵ درصد)، منتشر شده بود. تمامی مقالات به زبان انگلیسی و بیشترشان (۱۴ درصد) در زمینه فارماکولوژی بودند. در ۷۰ درصد مقالات، محققان دانشگاه نویسنده اول بودند. بیشترین میزان استناد مربوط به مقالات سال ۲۰۰۶ بود. از نظر شاخص هرش، مقالات ۲۰۰۳ بیشترین رقم را داشت. منحنی استناد به مقالات نیز روند رو به رشدی را نشان می‌داد.

نتیجه‌گیری: افزایش انتشار و استناد به مقالات در سال‌های اخیر نشان دهنده رشد کمی و کیفی مقالات مذکور است که احتمالاً می‌تواند ناشی از سیاست‌های حمایتی و تشویقی دانشگاه از محققان باشد.

واژگان کلیدی: آس‌اس‌آی، نمایه استنادی علوم، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، مقالات، وضعیت انتشار، وضعیت استناد.

مقدمه

امروزه یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها دانشگاه‌ها احراز رتبه برتر در نظام‌های بین‌المللی رتبه‌بندی دانشگاه‌هاست و بالابودن آمار تولیدات علمی نمایه‌شده در پایگاه‌های معتبر و استناد به آنها از ملاک‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌هاست (۱،۲). بدیهی است که

بالارفتن آمار استناد به تولیدات علمی ارتباط مستقیمی با گستره انتشار آنها دارد. تولیدات علمی هر قدر هم که از اعتبار و ارزش علمی بالایی برخوردار باشند، اگر در گستره وسیع انتشار نیابند مورد رویت علمی قرار نخواهد گرفت و طبیعتاً تعداد استناد کمی را به خود اختصاص خواهند داد و به همین دلیل تاثیر اندکی بر چرخه علم خواهند گذاشت. هرچه تولیدات علمی در تعداد بیشتری از پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر سازماندهی و قابل‌بازبایی شوند، به همان میزان احتمال دیده شدن و استناد به آنها افزایش پیدا می‌کند. از سوی دیگر

آدرس نویسنده مسئول: تهران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دانشکده پیراپزشکی، گروه کتابداری

در شاخه پزشکی، اعظم شاه‌بداغی (e-mail: shahbodaghi_a@yahoo.com)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۷/۹/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۸/۳/۱۸

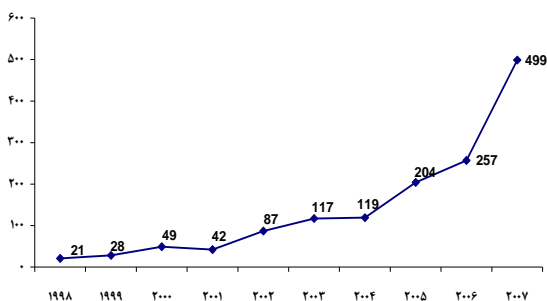
شهید بهشتی در مقالات مختلف، در قالب‌های نوشتاری متفاوتی ثبت شده است، لذا با در نظر گرفتن شکل‌های نوشتاری متفاوت، جستجوهای لازم انجام شد.

مقالات به دست آمده از نظر تاریخ نشر، منبع انتشار، محمل زبانی، مقوله‌های موضوعی و مشارکت محققان سایر کشورها ارزیابی شدند. سپس مقالات از نظر وضعیت استناد به آنها مورد بررسی قرار گرفته و در گام بعد نیز مقالات استنادگر از نظر کشورهای استنادگر، تاریخ نشر، زبان انتشار، منبع انتشار، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و نقش همکاری سایر دانشگاه‌ها و کشورها در انتشار این مقالات و نیز کشورهای مصرف کننده مقالات معین شد.

با توجه به اینکه جستجو برای گردآوری داده‌ها در تاریخ ۲۱ می ۲۰۰۸ انجام شد، فقط آن دسته از مقالاتی که تا این تاریخ در این پایگاه سازماندهی شده بودند، مورد بازبینی قرار گرفتند. بدیهی است مقالاتی که پس از این تاریخ مجوز ورود به این پایگاه را یافته بودند، در این پژوهش لحاظ نشدند.

یافته‌ها

در کل ۱۴۲۱ مقاله واجد شرایط در محدوده زمانی ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ وجود داشت. توزیع مقالات برحسب سال انتشار در نمودار ۱ ارائه شده است و نشان می‌دهد که بیشترین مقاله مربوط به سال ۲۰۰۷ به تعداد ۴۹۹ مقاله (۳۵/۱ درصد) و سپس سال ۲۰۰۶ به تعداد ۲۵۷ مقاله (۱۸/۱ درصد) بود. به جز رکورد اندک انتشار مقالات در سال ۲۰۰۱ نسبت به سال ۲۰۰۰ در باقی سال‌ها میزان انتشارات دانشگاه روند رو به رشدی را طی کرده است و همان طور که در نمودار یک مشاهده می‌شود که این خط سیر رشد در سال ۲۰۰۷ به جهشی صعودی مبدل شده است.

نمودار یک - توزیع ۱۴۲۱ مقاله دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بر حسب سال انتشار

اهمیت بحث کاربردی سازی نتایج پژوهش نیز که یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های متولیان امور پژوهشی کشور در سطح خرد و کلان است، ایجاب می‌کند که تولیدات علمی در سطح وسیعی انتشار یابند (۳). پر واضح است که این مهم تنها با انتشار نتایج فعالیت‌های پژوهشی در نشریاتی که در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی سازماندهی و قابل بازبینی می‌شوند، میسر می‌گردد. پایگاه‌های اطلاعاتی تامسون (ISI سابق) از جمله پایگاه‌هایی هستند که اهمیت آنها بر هیچ دانش‌پژوهی پوشیده نیست، به‌ویژه مجموعه نمایه‌نامه‌های استنادی که شرکت تامسون مجموعه آنها را تحت عنوان web of science ارائه کرده است. این مجموعه شامل بیش از ۹۰۰۰ کتاب و مجله پژوهشی معتبر بین‌المللی و منطقه‌ای در زمینه علوم طبیعی، علوم انسانی و هنر است (۴). پایگاه‌های موجود در این منبع شامل Science Citation Index® (از سال ۱۹۰۰ تاکنون)، Social Sciences Citation Index® (از سال ۱۹۵۶ تاکنون)، Arts & Humanities Citation Index® (از سال ۱۹۷۵ تاکنون)، Index Chemicus® (از سال ۱۹۹۳ تاکنون) و Current Chemical Reactions® (از سال ۱۹۸۶ تاکنون) به علاوه آرشیو سال‌های ۱۸۴۰ تا ۱۹۸۵ (۵) که اولین و یکی از مهم‌ترین منابع مطالعات علم‌سنجی به حساب می‌آیند تاکنون دستمایه پژوهش‌های بسیاری قرار گرفته‌اند، اما به نظر می‌رسد که تاکنون پژوهشی در ارتباط با وضعیت انتشار و استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در این مجموعه صورت نگرفته است. از آنجایی که پژوهش‌هایی از این دست می‌تواند دستمایه‌های ارزشمندی برای برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های آتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی جهت کسب رتبه برتر در نظام‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در سطح ملی و بین‌المللی فراهم آورد، این پژوهش وضعیت انتشار مقالات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی طی سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ میلادی در این منبع را به همراه تحلیل وضعیت استناد به این مقالات و تبیین وضعیت مقالات استنادگر را مورد بررسی قرار داده است.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع مطالعات علم‌سنجی است (۶). در این مطالعه ۱۴۲۱ مقاله منتسب به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که در مجموع نمایه‌نامه‌های استنادی آی‌اس‌آی (Web of science) در محدوده زمانی ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ میلادی انتشار یافته‌اند، مورد بررسی قرار گرفتند. با توجه به اینکه نام دانشگاه علوم پزشکی

جدول ۱- توزیع مقالات ISI دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بر حسب وضعیت استناد (n=۱۴۲۱)

سال	تعداد مقالات	مجموع دفعات استناد	میانگین استناد	میانگین استناد	شاخص هرش	h-index
۱۹۸۸	۲۱	۷۳	۷/۳	۳/۵	۴	۴
۱۹۹۹	۲۶	۲۵۹	۲۸/۸	۱۰	۱۰	۱۰
۲۰۰۰	۴۹	۲۸۱	۳۵/۱	۵/۷	۱۰	۱۰
۲۰۰۱	۴۲	۲۱۸	۳۱/۱	۵/۲	۸	۸
۲۰۰۲	۸۷	۴۰۹	۶۸/۲	۴/۷	۱۰	۱۰
۲۰۰۳	۱۱۷	۵۸۲	۱۱۶/۴	۵	۱۳	۱۳
۲۰۰۴	۱۱۹	۳۷۵	۹۳/۸	۳/۲	۹	۹
۲۰۰۵	۲۰۴	۵۹۱	۱۹۷	۲/۹	۱۰	۱۰
۲۰۰۶	۲۵۷	۲۸۷	۱۴۳/۵	۱/۱	۷	۷
۲۰۰۷	۴۹۹	۱۲۸	۱۲۸	۰/۲۶	۵	۵

بیشترین میزان استناد به مقالات مورد پژوهش توسط محققان کشورمان (در ۷۴۹ مقاله) و محققان ایالات متحده آمریکا (در ۵۸۶ مقاله) صورت گرفته بود. پس از آن محققان کشورهای انگلستان (با ۱۴۸ مقاله، ترکیه (با ۱۱۵ مقاله)، هند (با ۱۱۲ مقاله)، ایتالیا (با ۱۰۳ مقاله)، ژاپن (با ۱۰۲ مقاله)، چین (با ۱۰۱ مقاله) و آلمان (با ۱۰۰ مقاله) به ترتیب بیشترین میزان استناد را انجام داده بودند.

منحنی میزان انتشار مقالات بر اساس تاریخ نشر روند رو به رشدی طی کرده است. فقط ۹ مقاله از مقالات استنادگر در سال ۱۹۹۹ منتشر شده بود و تا سال ۲۰۰۷ که بیشترین مقالات استنادگر (۹۱۲ مقاله) انتشار یافته بودند، هر سال میزانی به این رقم اضافه شده است.

۲۶۲۹ مقاله از ۲۶۷۷ مقاله استنادگر به زبان انگلیسی بودند و ۴۸ مقاله به ترتیب به زبان‌های فرانسه، آلمانی، اسپانیایی، چینی، پرتغالی، ترکی و ژاپنی منتشر شده بودند.

در ارتباط با منبع انتشار مقالات استنادگر، پراکندگی آشکاری مشهود است به گونه‌ای که نشریه Journal of Essential Oil Research که رتبه اول یافته‌های این بخش را به خود اختصاص داده است، فقط ۱/۶ درصد مقالات استنادگر را در خود جای داده است.

بحث

این مطالعه نشان داد که ۱۴۳۱ مقاله منتسب به دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در مجموع نمایه‌نامه‌های استنادی آی‌اس‌آی (Web of science) در محدوده زمانی ۱۹۹۸ تا

بیشترین مقالات در دو نشریه American Journal of Gastroenterology و Journal of Endourology [هر یک ۳۵ مقاله (۲/۵ درصد)] منتشر شده بودند. به طور کلی یافته‌ها بیانگر پراکندگی منابع انتشار مقالات است.

تمامی ۱۴۲۱ مقاله (۱۰۰ درصد) به زبان انگلیسی انتشار یافته بودند. بیشتر مقالات (۱۴ درصد) در مقوله موضوعی فارماکولوژی و داروسازی و پس از آن در مقولات اندوکرینولوژی و متابولیسم (۸/۲ درصد)، تغذیه و رژیم درمانی (۷/۸ درصد) و جراحی (۷/۱ درصد) انتشار یافته بودند.

از مجموع ۱۴۲۱ مقاله، محققان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در ۱۰۰۱ مورد (۷۰ درصد) در جایگاه پدیدآور اول قرار داشتند و پس از آن محققان دانشگاه تهران در ۱۳۱ مقاله (۹ درصد)، دانشگاه تربیت مدرس و انستیتو پاستور هر یک در ۲۷ مقاله (۴ درصد)، بقیه الله در ۲۳ مقاله (۱/۵ درصد) و سایر دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی نیز در ۲۱۲ مقاله (۱۵ درصد) این جایگاه را به خود اختصاص داده بودند.

محققان دانشگاه‌های تیپ یک (۷) در تولید ۵۴۳ مقاله (۳۸/۲ درصد)، دانشگاه‌های تیپ دو در ۱۵۷ مقاله و دانشگاه‌های تیپ سه در ۲۳ مقاله مشارکت داشتند. بررسی‌های بیشتر نشان داد که از ۵۴۳ مورد همکاری محققان دانشگاه‌های تیپ یک ۳۶۷ مورد متعلق به محققان دانشگاه تهران بود.

از نظر کشورهای مشارکت کننده در تولید مقالات بیشترین همکاری میان محققان ایرانی با محققان ایالات متحده آمریکا (۷۶ مقاله) و پس از آن کانادا (۲۵ مقاله)، ژاپن (۱۵ مقاله)، استرالیا (۱۴ مقاله) و انگلستان (۱۴ مقاله) بود.

همان طور که در جدول یک مشاهده می‌شود بیشترین میزان میانگین استناد به ازای هر سال (۱۴۳/۵) مربوط به مقالات سال ۲۰۰۶ است، اما از نظر میزان میانگین استناد به هر مقاله، مقالات سال ۱۹۹۹ بیشترین رقم (۹/۹۶) را به خود اختصاص داده‌اند. از نظر شاخص H مقالات سال ۲۰۰۳ بیشترین رقم (۸) را داشتند. شاخص اچ یا همان h-index شاخصی است که از سوی ISI جهت تعیین مرز اعتبار مجموعه‌ای از مقالات (مثل مقالات یک نویسنده، مقالات یک حوزه موضوعی، مقالات یک سال) پذیرفته شده است (۹). خط سیر سه منحنی میانگین تعداد مقالات به ازای هر سال، میانگین میزان استناد به هر مقاله، و شاخص اچ تقریباً هم‌سو و هم جهت بود. با احتساب خوداستنادی مقالات، ۲۶۷۷ مقاله ۳۲۰۳ بار به ۱۴۲۱ مقاله دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی استناد کرده بودند. از ۲۶۷۷ مقاله در ۲۷۶ مقاله پدیده خوداستنادی اتفاق افتاده بود.

اطلاعاتی Science citation index (SCI) در بین سال‌های ۱۹۹۱ تا ۲۰۰۵ مشاهده کردند که روند رو به رشدی در تولیدات علمی این حوزه وجود دارد. از مجموع ۱۸۰۳ مورد یافت شده که توسط ۳۹ کشور انتشار یافته بودند، ۱۴۵۵ مورد (۸۰/۷ درصد) مقاله بوده و بقیه در سایر فرمت‌های مورد پذیرش این پایگاه انتشار یافته بودند. ۹۸ درصد مقالات به زبان انگلیسی و نویسنده اول ۵۷ درصد مقالات از کشور آمریکا بودند (۱۴).

مطالعات علم‌سنجی با تکیه بر نمایه‌نامه‌های استنادی موسسه تامسون از سال ۱۳۷۵ در ایران آغاز شد (۱۵) و تاکنون پژوهش‌های بسیاری در این زمینه صورت گرفته است. در سال ۱۳۸۵ رضایی و همکارانش در پژوهشی با عنوان "بررسی روند تغییرات کمی مقالات مربوط به دیابت در فاصله سال‌های ۱۹۹۲ و ۲۰۰۲: کمبود تحقیقات در کشورهای در حال توسعه" به بررسی روند تولیدات پژوهشی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه در زمینه دیابت و نیز ارزیابی شکاف موجود بین پژوهش در زمینه دیابت و بار تحمیل شده توسط دیابت بر این کشورها پرداختند. در این پژوهش که جامعه آن از پایگاه اطلاعاتی PubMed استخراج شده بود، محققان به این نتیجه رسیدند که اگرچه سهم کشورهای در حال توسعه از مقالات بین‌المللی مربوط به دیابت در طول سال‌های گذشته افزایش یافته است، اما هنوز فاصله‌ای چشم‌گیر بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه از نظر تحقیق در زمینه دیابت وجود دارد (۱۶).

نوری و همکارانش در سال ۱۳۸۵ به بررسی تولیدات علمی پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در پایگاه اطلاعاتی web of science از سال ۱۹۷۶ تا پایان سال ۲۰۰۶ پرداختند. از ۴۸۸ مدرک منتشر شده از دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در مجلات ISI بیشترشان مربوط به سال ۲۰۰۶ بود. از نظر نوع مدرک بیشترین تعداد مربوط به مقالات اصیل و از لحاظ موضوعی نیز بیشترین تعداد مدارک در رابطه با بیماری‌های عروق محیطی بود. پژوهشگران نتیجه‌گیری کردند که در مجموع تولیدات علمی پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در پایگاه اطلاعاتی Web of Science رقم قابل قبولی نیست و پیشنهاد کردند که مسؤولین امر برای بهبود این وضعیت باید شرایطی را فراهم کنند تا پژوهشگران انگیزه و توان لازم برای انتشار مقاله در مجلات ISI را به دست آورند (۸).

اما در پژوهش حاضر، منحنی انتشار مقالات دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در طی سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۷ روند

۲۰۰۷ میلادی انتشار یافته بودند و انتشار مقالات رشد صعودی داشت. بیشترین مقالات در دو نشریه American Journal of Endourology و Journal of Gastroenterology و بیشترشان (۱۴ درصد) در زمینه فارماکولوژی بودند. در ۷۰ درصد مقالات، محققان دانشگاه نویسنده اول بودند و منحنی استناد به مقالات نیز روند رو به رشدی را نشان می‌داد.

بجرن (Bjerm) و همکارانش در پژوهشی به بررسی وضعیت تولیدات علمی آن دسته از پرستاران دانمارکی که تا پایان سال ۲۰۰۵ موفق به اخذ مدرک دکترای شده بودند، در پایگاه‌های اطلاعاتی PubMed و CINAHL در محدوده سال‌های ۱۹۷۶ تا ۲۰۰۵ مبادرت کردند. آنها الگوی رو به رشدی را در انتشار مقالات علمی-پژوهشی پرستاران مشاهده کردند و به این نتیجه رسیدند که ۵۰ درصد این پرستاران مقالات خود را در نشریات علمی معتبر انتشار داده‌اند (۱۰).

داروکا (Da Rocha) و همکارانش نیز در سال ۲۰۰۷ به مطالعه تولیدات علمی محققان برزیلی در ۴۰ نشریه با ضریب تاثیر بالا در حوزه روانشناسی در سال ۲۰۰۶ مبادرت کردند. در این پژوهش که با بهره‌گیری از پایگاه گزارش استنادی نشریات موسسه تامسون (JCR) انجام شد، نتیجه‌گیری شد که اگر چه رشد کمی و کیفی این تولیدات علمی مشهود است، اما دامنه موضوعی پژوهش‌های مذکور محدود است (۱۱).

در سال ۲۰۰۷ پژوهش دیگری توسط بلین‌کان (Belichon) و همکارانش انجام شد و در آن بررسی تولیدات علمی محققان اسپانیایی در حوزه اخلاق زیستی با استفاده از پایگاه اطلاعاتی مدلاین در طی سال‌های ۱۹۶۶ تا ۲۰۰۳ نشان داد که روند رو به رشدی در تولیدات علمی این محققان وجود داشت (۱۲).

آگولینی (Ugolini) و همکارانش نیز در سال ۲۰۰۷ در پژوهشی به مطالعه کتاب‌سنجی تولیدات علمی در حوزه موضوعی cancer molecular epidemiology در بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۴ در پایگاه اطلاعاتی PubMed پرداختند و به این نتیجه رسیدند که از مجموع ۳۸۴۲ مقاله جامعه پژوهش ۳۷ درصد این تولیدات به کشورهای انگلستان، آلمان، ایتالیا، فرانسه و سوئد، ۳۱/۶ درصد به ایالات متحده آمریکا و ۹/۷ درصد به کشور ژاپن تعلق داشته است. محاسبه ضریب تاثیر تولیدات علمی کشورهای مختلف در این حوزه نشان داد که کانادا با ضریب تاثیر ۶/۳، اولین رتبه و پس از آن ایالات متحده آمریکا (با ۵/۹) فنلاند (۵/۸) و انگلستان (۵/۲) در مراتب بعدی قرار داشتند (۱۳).

ون (Wen) و همکارانش در بررسی تولیدات علمی حوزه electronic health record research با استفاده از پایگاه

بهشتی استناد کرده بودند. از ۲۶۷۷ مقاله در ۲۷۶ مقاله پدیده خوداستنادی اتفاق افتاده بود. بیشترین میزان استناد به مقالات مذکور توسط محققان کشورمان (۲۸ درصد) و پس از آن محققان ایالات متحده آمریکا (۲۲ درصد) صورت گرفته بود. بیشتر مقالات استنادگر در سال ۲۰۰۷ (۹۱۲ مورد) انتشار یافته بودند و رشدی صعودی در این زمینه کاملاً مشهود بود که این امر می‌تواند ناشی از رشد کیفی مقالات پژوهشگران دانشگاه باشد.

از نظر زبانی، ۹۸ درصد مقالات استنادگر به زبان انگلیسی انتشار یافته بودند که باز هم می‌تواند ناشی از بین‌المللی بودن این زبان و همچنین هم‌زبانی مقالات باشد. در ارتباط با اینکه مقالات کدام نشریات بیشترین استناد را به مقالات دانشگاه انجام داده‌اند، یافته‌ها پراکندگی آشکاری را نشان دادند.

همانطور که در مقدمه نیز عنوان شد، انتشار مقالات در نمایه‌نامه‌های استنادی تامسون (ISI) یکی از ملاک‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌ها در سطح بین‌المللی است (۱،۲). وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و همچنین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشورمان نیز این عامل را به عنوان یکی از ملاک‌های ارزیابی و اعتبار سنجی علمی دانشگاه‌ها، موسسات آموزش عالی و تحقیقاتی پذیرفته‌اند (۱۹-۱۷). در همین راستا دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نیز این ملاک را به عنوان یکی از ملاک‌های ارزشیابی اعضای هیات علمی و پژوهشگران خود مد نظر قرار داده است (۲۰). به همین دلیل محققان با این پایگاه و همچنین پایگاه گزارش استنادی نشریات JCR (Journal Citation Report) که یکی دیگر از محصولات تامسون می‌باشد (۲۱) و یافته‌هایش را از آنالیز داده‌های نمایه‌نامه‌های استنادی فراهم می‌کند، آشنایی داشته باشند. لازم به ذکر است کتابداران به اقتضای دانش و تخصصی که در نهاد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نهفته است می‌توانند بهترین آموزشگران این پایگاه‌ها به محققان باشند. لذا پیشنهاد می‌شود دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با بهره‌گیری از تخصص کتابداران، کارگاه‌های آموزشی برای اعضای هیات علمی و پژوهشگران خود در این زمینه برگزار نماید. همچنین پیشنهاد می‌شود تدابیر تشویقی بیشتری جهت تقویت سیر صعودی انتشار کمی و کیفی مقالات دانشگاه در این پایگاه‌ها اندیشیده شود. از سوی دیگر دانشگاه می‌تواند با ارتقاء نشریات منتشره خود در راستای نمایه شدن آنها در این پایگاه‌ها اقدام نماید. همچنین با توجه به غالب بودن زبان انگلیسی در این نمایه‌نامه‌ها پیشنهاد می‌شود دانشگاه در زمینه آموزش تالیف

رو به رشدی را نشان می‌دهد و این امر می‌تواند ناشی از سیاست‌گذاری‌های دانشگاه در راستای تشویق محققان برای انتشار مقالاتشان در نشریات نمایه شده در نمایه‌نامه‌های استنادی تامسون باشد. لازم به ذکر است وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز نمایه شدن مقالات در این پایگاه‌ها را به عنوان یکی از ملاک‌های ارزشیابی دانشگاه‌های علوم پزشکی و همچنین محققان اعلام کرده است (۷) که طبیعتاً این رویه نیز در این رشد صعودی موثر بوده است.

یافته‌ها نشان دادند که بیشتر مقالات در دو نشریه American Journal of Endourology و Journal of Gastroenterology (هر یک با ۳۵ مقاله) انتشار یافته بودند. پراکندگی آشکاری در منابع انتشار مقالات دیده می‌شد که این پراکندگی می‌تواند همسو با پراکندگی مشاهده شده در مقوله‌های موضوعی باشد و به عبارتی بیانگر رشدی پراکنده در دامنه‌های موضوعی تحت پوشش دانشگاه است. همچنین یافته‌ها نشان دادند که بیشترین مقالات در مقوله موضوعی Pharmacology & Pharmacy انتشار یافته بودند.

تمامی مقالات به زبان انگلیسی تدوین شده بودند که می‌تواند به دلیل بین‌المللی بودن این زبان باشد. در ۷۰ درصد موارد پدیدآور اول مقالات محققان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بودند. به علاوه، دانشگاه‌های تیپ یک بالاترین رقم مشارکت (۵۴۳ مورد) را به خود اختصاص داده‌اند. بررسی‌های بیشتر نشان داد که از ۵۴۳ مورد همکاری محققان دانشگاه‌های تیپ یک، ۳۶۷ مورد متعلق به محققان دانشگاه تهران بود. به نظر می‌رسد بعد مکان و هم سطحی دانشگاه‌ها از نظر رتبه علمی در تعیین میزان همکاری میان محققان دانشگاه و محققان سایر دانشگاه‌ها تاثیر گذار بوده است. بیشترین همکاری میان محققان ایرانی با محققان ایالات متحده آمریکا و پس از آن کانادا، ژاپن، استرالیا و انگلستان صورت گرفته بود.

بیشترین میزان میانگین استناد به ازای هر سال (۱۴۳/۵) مربوط به مقالات سال ۲۰۰۶ بود، اما از نظر میزان میانگین استناد به هر مقاله، مقالات سال ۱۹۹۹ بیشترین رقم (۹/۹۶) را به خود اختصاص داده بودند. از نظر شاخص اچ نیز مقالات سال ۲۰۰۳ بیشترین رقم (۸) را داشتند. اما به طور کلی خط سیر سه منحنی میانگین تعداد مقالات به ازای هر سال، میانگین میزان استناد به هر مقاله، و شاخص اچ تقریباً هم سو و هم جهت است.

از نظر وضعیت مقالات استنادگر، یافته‌ها نشان داد که ۲۶۷۷ مقاله ۳۲۰۳ بار به ۱۴۲۱ مقاله دانشگاه علوم پزشکی شهید

می‌تواند شناسایی جامع و مانع آثار محققان وابسته به دانشگاه را با دشواری مواجه سازد؛ لذا پیشنهاد می‌شود محققان دانشگاه، نام سازمان را به شکلی همگون مطابق آنچه که در تفاهم نامه بین دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و دانشگاه شهید بهشتی به تصویب رسیده است، درج نمایند (۲۲).

به زبان انگلیسی برای اعضای هیات علمی و پژوهشگران خود برنامه‌های مدونی را در دستور کار خود قرار دهد. همان‌گونه که در مواد و روش‌ها بیان شد نام دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با شکل‌های نوشتاری متفاوتی در فیلد کتاب‌شناختی نام سازمان متبوع درج شده است. این امر

REFERENCES

1. Sowter B. Times higher education- QS world university ranking- methodology. 2008. Available From: URL: http://www.topuniversities.com/worlduniversityrankings/university_rankings_news/article/thes_qs_world_university_rankings_methodology/. Accessed June 8, 2008.
2. Martin I. Ideas without borders as excellence goes global. The times higher [serial online] November 9, 2007. Available From: URL: <http://www.timeshighereducation.co.uk/Magazines/THES/graphics/WorldRankings2007.pdf>. Accessed June 8, 2008.
3. Welcome to utilization research. 2008. Available From: URL: <http://www.researchutilization.org/learnru/welcome2ru>. Accessed June 8, 2008.
4. Testa J. The Thomson Scientific Journal Selection Process. 2008. Available From: URL: <http://scientific.thomson.com/free/essays/selectionofmaterial/journalselection>. Accessed July 2, 2008.
5. Web of Science. 2008. Available From: URL: <http://scientific.thomson.com/products/wos/>. Accessed July 2, 2008.
6. Ministry of Health and Medical Education. Available From: URL: <http://www.mohme.gov.ir/FFolder/web.aspx>. Accessed March 2, 2008. [in Persian]
7. Noori R, Norouzi A, Mirzaee A. Science production of IUMS researchers as appeared in the web of science from 1976 to 2006. J Health Inform Manag 2006;2:73-82.
8. Glossary of Thomson Scientific terminology. 2008. The Thompson Corporation; 2008. Scientometrics; Available From: URL: <http://scientific.thomson.com/support/patents/patinf/terms/#S>. Accessed May 22, 2008.
9. Thomson Reuters. Web Of Science help: h. index. 2008. Available From: URL: http://images.isiknowledge.com/help/WOS/h_citationrpt.html#h_citationrpt. Accessed July 2, 2008.
10. Bjørn A, Hundrup YA, Wagner L. Doctoral prepared nurses in Denmark and their scientific production between 1976 and 2005. Int Nurs Rev 2008;55:227-33.
11. Da Rocha FF, Fuscaldi T, Castro V, do Carmo W, Amaral D, Correa H. Brazilian scientific production in the 40 psychiatric journals with high impact factor in 2006. Rev Assoc Med Bras 2007;53:543-46. [In Brazilian]
12. Belinchón I, Ramos JM, Bellver V. Scientific production in bioethics in Spain through MEDLINE. Gac Sanit 2007;21:408-11.
13. Ugolini D, Puntoni R, Perera FP, Schulte PA, Bonassi S. A bibliometric analysis of scientific production in cancer molecular epidemiology. Carcinogenesis 2007;28:1621.
14. Wen HC, Ho YS, Jian WS, Li HC, Hsu YH. Scientific production of electronic health record research, 1991-2005. Comput Methods Programs Biomed 2007;86:191-96.
15. Emrani E. A review of evaluation indexes of research outputs. Fasname-ye-Ketab 2006;4:157-76. [In Persian]
16. Rezaie Ghale N, Mirbolouki MR, Azizi F. Productivity of research on diabetes between 1992 and 2002; scanty of research in developing countries. Pejouhesh dar pezeshti (Journal of the faculty of medicine, Shaheed Beheshti University of Medical Science and Health Services 2006;30:323-27. [In Persian]
17. Thomson Reuters. Web Of Science help: citation report. 2008. Available From: http://images.isiknowledge.com/help/WOS/h_citationrpt.html. Accessed July 2, 2008.
18. Ministry of Health and Medical Education, Deputy of Research Available From: URL: <http://www.research.hbi.ir/group-arzeshyabi/arzeshyabi-daneshgah/formha-dastorolamal/index-form-dastorolamal-uni.htm>. Accessed March 2, 2008. [In Persian]
19. Ministry of Science, Research, Technology. Available From: URL: <http://www.msrt.ir/sites/Arzyabi/Doclib4>. Accessed March 2, 2008. [in Persian]

20. Form of Evaluation of Research activities. Shaheed Beheshti Medical University, Deputy of Research. 2007. Available From: URL: <http://www.sbm.u.ac.ir/SITEDIRECTORY/VICE-CHANCELLORFORRESEARCH/MANAGERRESEARCH/Pages/reseachactivityvalue.aspx>. Accessed march 2 , 2008. [In Persian]
21. Thomson Reuters. Journal Citation Reports.2008. Available From: URL: http://images.isiknowledge.com/help/WOK/h_database.html#JCR. Accessed September 11, 2008.
22. Mutual agreement between Shaheed Beheshti Medical University and Shaheed Beheshti University. Available From: <http://www.sbm.u.ac.ir/Pages/Tafahomnameh.aspx> Accessed October 20, 2008. [In Persian]